

FOLKEBIBLIOTEKERNES KRAV TIL BOGARBEJDET

AF H. HVENEGAARD LASSEN

Som repræsentant for landets største bogkøbere, folkebibliotekerne, udtaler hr. bibliotekar Hvenegaard Lassen sig om disses krav til papir, bind, pris, format og udseende i almindelighed.

Hvis man betragter de danske Folkebiblioteker som en Enhed, er de ikke alene Landets største Bogkøbere, men ogsaa — og navnlig — dets største „Bogslidere“. Man kan regne med, at der *aarlig* slides ca. 60.000 Bind op i Folkebibliotekerne Landet over. Disse Biblioteker kommer derfor efterhaanden til at sidde inde med en Række Erfaringer om forskellige Bogtypers Brugbarhed og Nyttевærdi paa alle Stadier af Livets Vej, fra den ganske nye til den ganske udslidte Bog. Hvad der her skal fremsættes, er kun en enkelt Bibliotekars personlige Erfaringer og Indtryk. Forhaabentlig vil dog de fleste af hans Kolleger kunne være enige i det meste af det.

Det er ingen fysisk Umulighed, at en Folkebiblioteksmand kan være Biblioofil. Men i sit Arbejde med Anskaffelse af Bøger til sit Bibliotek tvinges han til helt andre Synspunkter. Hans Hovedopgave er at skaffe den almindelige, jævne Bog ud til den store, brede Befolkning. Han kommer derfor nemt til at betragte og bedømme Bogens Udstyr ikke efter kunstneriske Værdier, men efter den praktiske Anvendelighed i det daglige Biblioteksarbejde.

Det første Krav, Folkebibliotekerne maa stille til en god Biblioteksbog, er, at den skal være *billig*, d. v. s. helst ikke koste over ca. 5 Kr. for en almindelig Bog uden Illustrationer, og 7—8 Kr. for større, illustrerede Bøger. Ethvert Folkebibliotek har nemlig for faa Penge til *den* stadig voksende Opgave virkelig at tilfredsstille de berettigede Ønsker og Krav hos deres mange Læsere. Over for den dyre Bog vil de smaa og de større Biblioteker reagere forskelligt. De ganske smaa Biblioteker paa Landet har ofte kun 2—300 Kr. om Aaret til Indkøb, og de skal hvert Aar bruge mange forskellige Slags nye Bøger. De *kan* derfor simpelthen ikke købe dyre Bøger, undtagen i de sjældne Tilfælde, hvor en Bogs Indhold er *saa* fremragende og *saa* oplagt nødvendig ogsaa for det lille Bibliotek, at en ekstraordinær økonomisk Anstrengelse paa et enkelt Punkt kan forsvares. De større Folkebiblioteker

derimod vil i alt Fald købe *et* Eksempplar af alt, hvad der af danske Bøger har Værdi for deres Arbejde, *uden* Hensyn til Bogens Pris. Det er netop en af deres Hovedopgaver at gøre ogsaa den kostbare Bog tilgængelig for alle. Men naar det drejer sig om Anskaffelse af Dubletter, som i alle større Folkebiblioteker spiller en meget stor Rolle, kommer man nemt, tvungen af Pengeknapheden, til at tage Hensyn ogsaa til Bogens Pris. De nødvendige Dubletter af dyrere Bøger vil man ofte søge at skaffe sig ad antikvarisk Vej.

Naar Folkebibliotekerne ønsker, at den gode Biblioteksbog skal være billig, er det dog kun inden for visse Grænser. Hvis en Bog er *alt* for billig, d. v. s. koster under ca. 2 Kr., vil man uvilkaarligt se med en vis Mistro paa den. Den er i Regelen enten for lille eller for daarligt udstyret til at være vel egnet til Biblioteksbrug.

Alle Sider af Bogens Udstyr har faaet forøget Betydning for Folkebibliotekerne og deres Læsere, efter at man nu alle Vegne udlaaner Bøgerne fra „aabne Hylder“, hvor Laanerne selv kan se paa Bøgerne, blade i dem, og vælge og vrage mellem dem. Bogens Udseende, det Indtryk den rent umiddelbart gør, faar derved en ikke ringe Indflydelse paa, om den bliver udlaant lidt eller meget.

I Bibliotekerne er man kede af de alt for store Formater, Bøger paa over 25—26 cm's Højde. De er i Regelen uforholdsmæssig dyre i sig selv, og de er kostbare at binde ind. De er uhaandterlige og besværlige at laane ud, vanskelige at pakke ind og vanskelige for Folk at gaa med. Og — værst af alt — de kan ikke staa paa Bibliotekets almindelige Boghylder, men maa anbringes paa en særlig Plads, adskilt fra de andre Bøger om samme Emne. Derved bliver de mindre bemærket og mindre brugt.

Bøger af ganske lille Format (under 16—18 cm) er heller ikke velkomne i Bibliotekerne. De forsvinder for nemt i en Lomme, og de er ubekvemme at have staaende mellem Bøger af almindelig Bogstørrelse. Men navnlig virker de for uanseelige, og

bliver derfor mindre bemærkede og mindre benyttede. Det er en Misforstaaelse, at Serier af Udstyr som „Aus Natur- und Geisteswelt“ eller de smaa Bøger af den svenske „Natur och kultur“ er særlig egnede for Folkebiblioteker. Bindene er for smaa og for lidet iøjnefaldende. Selv en Serie som Haases Haandbøger har et lovlige lavt Format.

Enhver Afvigelse fra det normale Bogformat er ubekvem for Bibliotekerne: alt for brede eller alt for smalle Bøger. Meget ønskeligt vilde det være, om man kunde naa til et Par Standard-Formater for danske Bøger, ca. 20—21 cm for almindelige Bøger og 24—25 cm for mere anseelige, illustrerede Værker.

En god Biblioteksbog maa ikke være saa tynd, at Titlen ikke kan trykkes paa Ryggen af den, og helst skal Titlen kunne staa paa tværs af Ryggen. En Bog uden Rygtitel er paa aabne Hylder ikke meget værd. De alt for tynde Bøger er desuden uforholdsmæssig dyre at binde ind. En Biblioteksbog, der ikke skal bruges blot som uindbunden Pjece, maa nødvendig være paa under 100 Sider og skal helst være paa 2—300 Sider. Dette Ønske skyldes ikke alene Hensynet til Indbindingen og Bogens Udseende. Hvor der overhovedet *kan* skrives 200 fornuftige og indholdsrige Sider om et Emne, vil Laanerne i Biblioteket næsten altid foretrække den udførlige og fyldige Behandling frem for en ganske kortfattet paa 50 Sider. Om et Emne som Stuekultur: Stuefugle, Akvarier, Terrarier, o. s. v., findes der en Mængde ganske smaa 50-Siders Bøger; men man savner i Bibliotekerne i høj Grad større, fyldige danske Haandbøger om disse Ting — og saadan paa en Mængde andre Omraader.

Hvis en Bog er meget tyk (over ca. 500 Sider), virker den afskrækkende paa de fleste Læsere. Den ser saa uoverkommelig ud, og den er tung at holde i Haanden. Dertil kommer, at den er vanskelig at binde solidt nok ind, og at Bindet er særlig udsat for Skrammer og Overlast. Faglig og oplysende Litteratur kan jo nemt, naar det er fornødent, deles i det nødvendige Antal Bind paa 4—500 Sider hver. Værre er det med Skønlitteratur. Romaner i flere Bind er besværlige i Bibliotekerne, og jo flere Bind der er, jo værre er det. Folkebibliotekerne vil vistnok her foretrække at faa de store Romaner i eet Bind, eller i saa faa Bind som muligt, *selvom* de er temmelig tykke.

Bøgernes Papir skal være holdbart; for de lidt større og dyrere Bøgers Vedkommende maa det kunne taale en Ombinding. Endnu vigtigere for Bibliotekerne er det dog maaske, at Papiret er, hvad man kunde kalde „skidtskyende“, at det ikke er for modtageligt og sart. Et let glittet Papir er bedst. Derimod er de tykke, bløde, svampede Papirsorter, der nu desværre er saa almindelige i Bøger, en Gru for Bibliotekerne: Bøgerne svulmer op til ganske abnorme Tykkelser, de er haabløse at binde ind, umulige at ombinde, og Papiret er yderligt modtageligt for Snavs og Overlast.

Forlagenes Bind har som Regel mindre Interesse for Bibliotekerne, der næsten altid køber Bøgerne uindbundne og selv binder dem ind. Hvis Forlagsbindene var tilstrækkelig stærke, vilde de ellers nok kunne danne en tiltrængt Variation mellem Bibliotekernes egne, altfor ensartede Bindtyper. For at egne sig til Biblioteksbrug maa et Forlagsbind ikke være for lyst og sart. Stærkt Hellærred er som Regel bedre end Læder med Papir paa Siderne. En tydelig og holdbar Titel er nødvendig.

Det typografiske Udstyr betyder meget for, om en Bog virker tiltrækkende paa den almindelige Bibliotekslaaner. Alt for mange Bøger trykkes med en urimelig lille Type, som virker gnidret og er trættende at læse. Dette gælder f. Eks. en Mængde af de danske Romaner fra sidste Aar. Afskrækkende er ogsaa kompres Sats, uden tilstrækkeligt Mellemrum mellem Linierne. Begge Dele kan jo være et Led i Bestræbelser for at faa Bogen ned til en nogenlunde normal Størrelse. Men det er en uheldig Vej. En bedre Vej er tyndere Papir, naar blot det ikke bliver alt for tyndt og gennemsigtigt. Man maa ønske en nogenlunde rigelig Margin, som tillader Beskæring baade ved Indbinding og eventuel Ombinding, og af samme Grund ingen Tekst og ingen Billeder i Marginen.

En Indholdsfortegnelse hører med til det nødvendige Udstyr, ikke alene i enhver oplysende Bog, men ogsaa i enhver Samling af Fortællinger, o. lign. Mod denne Regel syndes der desværre ofte. Et alfabetisk Register kan *ikke* erstatte en Indholdsfortegnelse. I enhver Bog af Haandbogs-Karakter maa der være begge Dele. Meget ønskelig er en Litteraturhenvielse i enhver oplysende Bog, hvor Emnet gør det naturligt. Den skal gerne være bibliografisk nøjagtig (Forfatter-Navne, Udgavebetegnelse, Trykke-Aar) og om muligt ræsonne-